

ספריות משולבות (ציבוריות ובית ספריות) בבתי-ספר על-יסודיים בישראל: הערכת מצבן ותפקודן כספריות בתי-ספר / חירם מרים

תקציר:

הרעיון של ספרייה משולבת הוא מיזוג של ספרייה ציבורית וספריית בית-ספר והפעלתן בתוך מבנה בית-הספר, מתוך מגמה לאגם משאבים, למנוע כפילויות ולהציע לקהילה ולבית-הספר שירותי ספרייה טובים יותר. דגם זה נוסה ופועל מזה שנים, בארצות שונות בעולם ובארץ, ברמות שונות של הצלחה והיה נושא לדיונים ולמחקרים רבים בעולם הספרנות. הרעיון התפשט בעיקר בארצות, כגון: ארה"ב, קנדה, אוסטרליה, ניו-זילנד, אנגליה והארצות הסקנדינביות. מרבית החוקרים מצביעים על היתרונות ועל החסרונות של הדגם וממליצים על הערכה מחודשת של נושא השילוב בין ספריית בית-ספר וספרייה ציבורית.

ההתפתחות המרשימה של הספריות המשולבות בארץ, הייתה בעיקר בספריות האזוריות בשנות ה-70 וה-80 כתוצאה ממדיניות משרד החינוך והתרבות. על אף חשיבות הנושא והמגמה לאמץ אותו במקומות שונים בארץ, לא נעשה כל מחקר על היקף התופעה ועל תפקודן של הספריות המשולבות.

מטרת המחקר

לבדוק את הספריות המשולבות בבתי-הספר העל-יסודיים בארץ או ליתר דיוק:

1. לקבוע את היקף התופעה
2. לבדוק את מצבן ופעילותן כספריות בתי-ספר
3. להגדיר את היתרונות והחסרונות של דגם הספרייה המשולבת
4. להמליץ על התנאים המיוחדים להצלחת הדגם

שיטת המחקר

כלי המחקר בעבודה היו: שאלונים וראיונות.

נשלחו 3 סוגים של שאלונים אל בתי-הספר, בהם פועלות ספריות משולבות ואל הספריות בקבוצת הביקורת.

למנהל הספרייה נשלח שאלון מפורט ומורחב על תשתיות בספרייה ופעילותה, בעוד שמנהלי בתי-הספר והמורים קיבלו שאלון מקוצר המתמקד בעיקר בחלקו של בית-הספר בתשתיות, בהפעלת הספרייה ובמידת שביעות הרצון מן הדגם המשולב.

במהלך 1996 נשלחו השאלונים ל-65 בתי-הספר העל-יסודיים במגזר היהודי, המופיעים ברשימות של משרד החינוך, כבתי-ספר בהן פועלות ספריות משולבות. 40 שאלונים נשלחו לקבוצת הביקורת. שיעור התגובה היה כ-50%, כשהמדגם הסופי כלל 51 ספריות: 18- משולבות, 11- סניפים של ספרייה ציבורית או איזורית שאינן משמשות כספריות ציבוריות ו-22 ספריות בתי-ספריות בלבד, כקבוצת ביקורת.

נתונים כלליים

- 64% מן הספריות המשולבות בארץ ממוקמות במועצות האזוריות, כשמרביתן הוקמו בשנות ה-70 וה-80. מספרן של הספריות המשולבות ברשויות המקומיות או העירוניות, קטן יותר.

- בהשוואה לקבוצת הביקורת, השטחים בספריות המשולבות כפולים, ממוצע של 315 מ"ר לספרייה שהם 100 מ"ר מעל לתקן. בתוך קבוצת המשולבות יש פער גדול מאד בין האזוריות לבין העירוניות, שבהן הממוצע לספרייה הוא 85 מ"ר מתחת לתקן. גם מספר המקומות גדול במשולבות באותו יחס.

- אוספי הספרים בקבוצת הספריות המשולבות גדולים, בעיקר האזוריות בהן 47.4 ספרים לתלמיד - 37.4 ספרים מעל לתקן ואילו בספרייה המשולבת העירונית, 13.7 שהם 3.4 מעל לתקן. בקבוצת הביקורת, 12.6 ספרים

